

Ese de dóue ori in septemana:
Joi-a si Dominec'a.

Pretiu de prenumeratiune:

pre anu intregu . . . 6 fl. v. a.
„ diumetate de anu . . . 3 fl. v. a.
„ patrariu de anu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainotate:

pre anu intregu . . . 9 fl. v. a.
„ diumetate de anu . . . 4 fl. 50 cr.

LUMINA.

Fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Correspondintiele si banii de prenumeratiune se se adreseze de dreptulu: Redactiunei „Lumina” in Aradu, cancelari'a episcopésca. Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sime garmond) tacs'ara 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl. éra mai sus 5 fl. inticlegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretiu publicatiuniloru se se anticipe.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

Invitare de prenumeratiune

la

„LUMIN'A.”

Fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

Cu prim'a Ianuariu 1874 „Lumin'a” intra in alu treile anu alu esistintiei sale.

Pretiu de prenumeratiune remane si mai departe:

Pentru Austro-Ungari'a 6 fl. v. a. pe anu, ér pe diumetate de anu 3 fl. v. a.

Pentru Romani'a 9 fl. v. a. pe anu, si 4 fl. 50 cr. v. a. pe diumetate de anu.

Rugamu pre d. d. prenumeranti a grabi cu renoirea abonamentului, ca se ne potemu orientá in privinti'a tiparirii esemplarielor; ér pre cei in restantia cu pretiu lu ii rugamu a-si depurá detori'a.

Speramu cá d. d. protopopi, d. d. inspectori si alti barbati inteliginti nu vor fi mai pucinu interesati de „Lumina”, ci vor binevoi a luá asuprale si asta data sarcin'a de colectanti ai prenumeratiuniloru.

„Lumin'a” va aparé ca pana aci cu punctualitatea cea mai mare; ér in privinti'a cuprinsului, *partea instructiva va dá publicului unu materialu mai estinsu.*

Cu esemplare complete dispunemu dela primul numeru din anulu acest'a.

Aradu, 18. Decembre 1873.

Redactiunea „Luminei”.

PARTE OFICIALE.

Nr. 1603
Epit. 352.

La toti asesorii consistoriali de la senatulu epitropescu.

Din incidintele cá siedintiele ordinare penultime ale senatului epitropescu de la acestu Consistoriu nu s'au potutu tiené, pentrucá respectivii domni asesori la rondulu terminelor serialu nu s'au infacisiatu, si asia obiectele ingramadite au remasu nedeliberate, Consistoriulu acest'a avendu in vedere urgenti'a obiectelor cestionate p. t. D. Tale spre scire si acomodare Ti face cunoscutu: cumca terminulu prossimej siedintie ordinare continuativminte in firulu seriei din anulu acest'a, cade pe $\frac{3}{15}$ Ianuariu, 1874. la care siedintia p. t. DTa esti pofitu a veni si cu atátu mai vertosu a participá cáci trecandu acelea obiecte din anulu curinte ca restante si nepertractate in viitoriulu anu: responsabilitatea pentru consecintia va cadea pre respec-

tivii domni asesori carii prin nepartecipare au causatu ingramadirea acteloru neresoluite dreptu impedecarea cursului administratiunei oficióse.

Aradu, din siedinti'a consistoriala a senatului epitropescu tienuta in 20. Decembre 1873.

Presiedinte substitutu:
Andrei Papp. m. p.
Protosincelu.

Nr. 98. XI.
Epit. fond.

Insciintiare.

Catra pl. tit. domni membri ai Epitropiei provisorie a fonduriloru comune bisericesci si scolarie ale dieceselor romane greco-orientale de Aradu si Caransebesiu.

Cu privire la dispusetiunea §§ 5 si 10 din Regulamentulu de procedere alu acestei Epitropii, de datulu 27 Iuliu a. c. Nr. 20. IV. cu acést'a respectivii dd. membri se avisédia „cá prossim'a siedintia ordinaria” ar' fi se se tiena in $\frac{3}{15}$ Ianuariu 1874. adeca joi dupa anulu nou alu nostru in órele si localitatea indatineta.

De órece inse tocmai pe acésta diua cade terminulu si pentru *siedinti'a ordinaria a senatului epitropescu, dela Consistoriulu nostru aradane* — la care respectivii domni membri ai acestei Epitropii totuodata si ca asesori consistoriali voru se participe, apoi din cauza cá tocmai in acésta siedintia are se se efeptuésca si predarca *fondului instructu* alu Episcopiei aradane ce apartiene numai acestei diecese, dreptaceea spre acomodarea pl. tit. domni membri ai acestei Epitropii se notifica: cá *siedinti'a ordinaria* nu se póte tiené joi in $\frac{3}{15}$ ci *vineri in $\frac{4}{15}$ Ianuariu 1874.* la care respectivii domni membri sunt pofiti a participá fiindu de a se otari si terminulu pentru *convocarea plenului* conformu §. 4. alu Regulamentului pentru statorirea reportului si computului anualu.

Aradu, in 22. Decembre vechiu 1873.

Presiedinte substitutu:
Dr. Atanasiu Sándor.

Petru Petroviciu,
notariu.

PARTE NEOFICIALE.

PREDICA

la

Nascerea Domnului.

„Éta vestescu vóue bucuria mare carea va fi la toti ómenii, cá s'a nascutu vóue astáidi Mantuitoriu in cetatea lui Davidu — care este Cristosu”. Luc'a c. 2. v. 10 — 12.

Éta I. A. vestea de bucuria, cu care angerulu Domnului ne surprinde pre noi astadi: cá s'a nascutu Cristosu Mantuitoriu! Mesi'a! care a fostu fagaduitu dela Ddieu, cá va veni se mantuéscu pre poporulu seu, si lumea intréga de jugulu vrasimasiului.

Éta vestescu vóue astadi inceputulu mantuirei!

Éta vestescu vóue astadi fericirea vecinica, carea fora de nascerea Mantuitoriului, erá pentru noi numai temnitia vecinica, plina de tóte reutatile si chinurile, despre cari nici nu suntemu in stare de a cugetá, séu a le cuprinde cu mintea nóstra. Dara acuma prin nascerea Mantuitoriului avemu cale deschisa, ca se mergemu séu catra fericirea vecinica séu la óșind'a vecinica, dupa cum va fi voi'a (adeca faptele) omului.

Diu'a de astadi dara este pentru noi o diua be bucuria mare, càci amu dobanditu unu medilocu, prin care potemu ajunge la grati'a lui Ddieu la aceea bunatate, care a fostu destinata omului dela facerea lui, in sa a fostu perdu'to prin peccatulu stramosiului Adamu.

Astadi a resaritu pentru noi aceea lumina, care ne arata tainele séu secretele Ddieesci.

Astadi prin minune Fiulu lui Ddieu s'a aretatu lumei ca rescumperatoriu. Si aceea minune Ddieesca a fostu astufeliu:

Pe timpulu imparatiei lui Augustu, imperatulu Romanilor, pe candu in Siri'a guverná Chirineu, si in Iudei'a Irodu, fiindu renditu dela imperatulu de a se face conscrierea poporului in imperiulu seu, toti ómenii alergau la locurile destinate pentru inscriere; asia si Iosifu cu Mari'a din Nazaretulu Iudeiei a plecatu spre Vitleemu la inscriere. Si erá poporu multu in Vitleemu asia incátu nu avéu locu si case destule, pentru de a se poté asiediá, ci pentru odihn'a de nóptea erau siliti a se incuartirá si prin poiate cu vitele.

In nóptea inscrierei, pastorii carii erau asiediati cu turmele pe marginea orasiului, fura suprinsi de o stea minunata, ce li se arata in aceea nópte pe ceriu; candu éta surprinderea fú si mai mare, càci „angerulu Domnului a statutu inaintea loru si marirea lui a stralucitu in pregiurulu loru, si s'a infricosiatu cu frica mare. Si li-a disu loru angerulu: nu ve temeti! cà éta vestescu vóue bucuria mare, care va fi la totu poporulu, cà s'a nascutu vóue astadi Mantuitoriu, in cetatea lui Davidu, care este Cristosu Domnulu. Si acest'a va fi vóue semnulu: aflave-ti unu pruncu infasiatu, culcatu in iesle.“ Si indata s'a facutu impreuna cu angerulu multime de osti ceresci laudandu pre Ddieu si dicendu: „marire intru cei de susu lui Ddieu si pre pamentu pace între ómeni bunavóire.“

Dupa departarea angeriloru pastorii, ca sè se convinga despre ceea ce li s'a descoperitu, plecará de demanétia, ca se caute prunculu prin cetate, si dupace au aflatu dupa cum li-s'a descoperitu, — spunendu si parintiloru pruncului tóte câte, li s'a intemplatu intru acea nópte, — s'au intorsu indereptu marindu si laudandu pre Ddieu.

Vestea acést'a se latí ca fulgerulu nu numai in Vitleemu, ci in tóta Iudei'a si peste pucinu in tóta lumea. Despre ce audindu si Irodu guvernatoriulu acelei provincii, se temé si tremurá, mai alesu dupa ce audí cà si filosofi din tieri straine vinu a se inchiná lui, nu numai ca unui imperatu, ci ca unui Ddieu adeveratu.

Acesti filosofi cunoscuti sub numele de maghi — dupa cum ii numesce si sant'a evanghelie — au plecatu condusi de o stéua dela resaritu, pana in aceasi tíera, unde ajungendu au inceputu a intrebá unde este imperatulu carele s'a nascutu aicea? cà amu vediutu stéu'a lui la resaritu, si amu venitú cà se ne inchinamu lui.

Audiendu Irodu de acést'a a strinsu pre toti archiereii si carturarii si ii-a intrebatu pre densii: cà cu adeveratu trebuie sè se nasca Cristosu? Éra ei i-au respunsu: asia e! elu trebuie sè se nasca in Vitleemu, càci scrie proroculu: „Si tu Vitleeme pamentulu Iudei nici cum nu esti mai micu intru chepeteniile Iudei, cà din tine va esí conducatoriu, care va pasce pre poporulu meu Israilu.“

Dupa aceste audiendu, cà Maghii au sositu in Vitleemu, ii-a chiamatu la sine, si dupa ce a ispititu venirea loru, li-a poruncitu, cà aflandu prunculu, éراسi sè se intórca pe la elu, ca se-i spuna se mérga si elu sè se inchine lui.

Maghii mergendu au aflatu prunculuculcatu in iesle si inchinandu-i-se i-au datu *auru smirna si tamaia*. Porunc'a lui Irodu in sa nu au implinit'o, càci angerulu Domnului li-s'a aretatu in visu si li-a spusu ca pre alta cale se mérga la tíer'a loru.

Vediendu Irodu ca Maghii l'au insielatu s'a turburatu fórté, si a poruncitu indata, ca toti pruncii din Vitleemu de 2 ani si mai mici, sè se omóra, cugetandu cà între acesti'a va cuprinde si pre Cristosu — hevoindu elu a crede cà voi'a lui Ddieu trebuie sè se implinésca. — Càci Ddieu a spusu inainte cu 1000 de ani prin Isai'a proroculu: „Éta o fetióra va luá in pantece si va nasce fiu si se va chiamá numele lui *Emanuelu*“. Éra intr'altu locu dice: „*Esí-va toiagu din radacin'a lui Ieseiu si flóre din radacin'a lui se va inaltíá; si vá mustrá cu dreptatea pre mârítii pamentului, si va bate pamentulu cu cuventulu gurei sale, si cu Duhulu buzeloru sale va omorí pre celu necuratu*“.

Tóte aceste Irodu n'a vrutu sè le créda, càci inim'a lui erá impetrata de post'a domnirei, de órace nepricependa elu intielesulu prorociiloru, se temé cà Cristosu a venitú se mostenésca cutare imperatia pamentésca; si se temé mai vertosu pentru aceea, càci prorocii spunu in multe chipuri despre nascerea lui Cristosu; asia p. e. la Numere se cetesce: „*Esí-va unu omu din semint'a lui Iacovu si va stapaní némuri multe si se va inaltíá imperati'a lui si va cresce*“; mai departe dice: „*Reserí-va o stéua din Iacovu si se va sculá unu omu din Israilu si va sdrobí pre domnií lui Moavu*“. N. c. 5.

Dara lupt'a lui Irodu pentru perderea lui Isusu, ori cum a intors'o a remasu nimicita; càci candu a poruncitu elu ca sè se ucida pruncii din Vitleemu si din pregiuru, angerulu Dnului s'a aretatu in visu lui Iosifu si Mariei, si li-a spusu ca se iee prunculu si sè se indeparteze, càci mane lu-voru cautá, ca se-lu omóra. Parintii pruncului s'au sculatu de demanétia si au plecatu cu prunculu in pamentulu Egipetulu.

Aceste sunt Iubitiloru Crestini pe scurtu intemplantile la nascerea lui Cristosu, si prorociile despre aceea nascere, din cari se póte vedé, cà elu a fostu cu adeveratu Fiulu lui Ddieu, càci elu inca in diu'a intaia a nascerei sale, a fostu capace a se luptá, cu unu imperatu puternicu; cu unu imperatu, care fora nici o respunsabilitate a taiatu pruncii din Vitleemu si pregiuru.

Se serbamu dara diu'a de astadi ca diu'a nascerei Fiului lui Ddieu; càci ceriulu si pamentulu astadi s'au impreunatu nascenduse Cristosu. Astadi Ddieu pre pamentu a venitú si omulu la ceriu s'a suitu. Intielegeti némuriloru si ve plecati! Auditi pana la marginile pamentului! Cei puternici plecati-ve! càci Ddieu astadi petrece cu ómenii pre pamentu, pentru ca se rumpa lantiurile, in care amu fostu legati prin peccatu.

Apropietí-ve catra densulu si ve ve-ti luminá si fechiele vóstre nu se voru rusiná!

Apropietí-ve ca se serbamu acésta diua de bucuria asia, ca prin serbarea nóstra se aducemu daruri placute lui Cristosu ca Maghii; se ne aretamu vestitori de numele lui Isusu ca pastorii din Vitleemu. Si scést'a vomu poté face asia I. A! déca si de ací inainte vomu pazí poruncile lui, care ni le-a lasatu pentru rescumperarea nóstra propria, si acele le vomu impliní, — càci acést'a este voi'a lui, carea ni-o spune candu dice: „*Nu toti cei ce-mi dicu mie Dómné! Dómné! vor intrá intru imperati'a lui*

Ddieu, ci numai cei ce pescu poruncile mele“. De unde se vede că nu e destul numai a crede în Cristos, ci se cade ca se și facem ceea ce ne poruncesc „pentru că credința a fora de fapteste mórta“.

Deci dara astadi estediua de indreptare. Astadi a venit Cristos ca se sterg cele trecute și se pregatésca lumea la o viétia noua. Dreptu aceea totu crestinulu adevratu, se lapede dela se și din sufletulu seu faptele cele rele, care se contraria cu voi'a aceluia, pre care noi astadi lu-marimu, și se imbrece cu eugete noue placute lui Ddieu, căci aces sunt mai pretiuite donuri inaintea lui Cristos, decât aurulu smirn'a și tamaia Maghiloru. Era acuma veni cu totii se ne inchinamu acestei nasceri minunate, bineventandu și laudandu pre Ddieu, din preuna cu angeridicendu: „Marire intru cei de susu lui Ddieu și pre parntu pace între ómeni buna voire“. Amin!

Mihailu Sturza.

Statutulul Ganien.

Timpulu pôte descoperi sderi in orice opu omenescu căci puterea omului proditva e marginita, dara și giurstarile variendu-se scaderisuccesivaminte se nascu. Stat. Org. inca pôte se aiba scaři dara deca acele le vom judeca din fapte gresimu, căci ele provinu din splicatiunea sinistra séu și cu voi'a lăiberata pentru interesu particularu.

Publiculu e contraagentulu acinistratiunei, are și dreptulu și detorința a opină despracele ce-i vinu la cunoscința, deci parintele Bontă e binevenitu cu inițiativ'a in „Lumin'a“ Nr. 62. că scaderile adevrate séu numai parute asia se vor poté lauri și indreptă.

Nu-mi este scópu d'a dreulu a censurá St. Org. ori parerile dlui Bontii'a, — ci landu unele dispusetiuni in sine fórte bune, dara deca majnele nu se voru tiermuri, usioru potu dá ocasiune labusu stricatosu; voiú atinge unele casuri demonstratórii că nu dispusetiunile St. Org. sunt defectuóse, ci efeierea acelor'a e mai multu decâtu gresita.

Cap. II. art. 1. §. 37. dice aptu că decisulu scaunului protopresviteralu deca in 14dile nu s'a apelatu, are se se duca in deplinire. Consistoriulu aradanu totusi, pe cum form'a arata, in privința diferinței între doi preoti, dupace ambele parti s'au chiaratu multiamite, — la simplulu recursu a partii I. siginitu cu 1. atestatu alu celui'a, care a causatu difința — nimicesce decisulu scaunului, și demanda perictare noua candu conformu §. 33. și 37. consistoriului și a fostu iertatu *) alta decâtu simplaminte nu scaunulu protopresviteralu ci partea recurente a o indrumá la calea, adeca inaintea scaunului se-si dee cercare noua.

§. 53. apriatu dispune, că dintre competinții la protopresviteratu, acei 3 se presenta contoriului spre denumire, cari au intrunitu mai multe voi, — era despre ceialalti, — deca voru fi fostu mai mi competinti, — tace, deci aceia nici au se fie substerti, cu atáta mai pucinu presentati.

Dupa dispusetiunea citatului §. va Consistoriulu are dintre cei 3. presentati cu mai multvoturi se denu-mésca pe unulu; era deca unulu ori dice causa a repasitu, a incetatu a fi candidat a fi presentatu, — in asia casu au din ceialalti 2 are se denésca pe unulu, au actele pentru reintregirea candidaturéire se le retransmita sinodului protopresviteralu — altaale medilocia nu esista; consistoriulu totusi nici a utu un'a nici alt'a, — ci in loculu celui esitu din cancatura trage pe

*) Esti rugata inse se ni anumesce caus'a, ca on. slicu cetitoriu se póta fi informatu din acte era nu din audiu. Red.

altulu dintre competinti, — in sa nu candidati, nu presentati, cari deci fora cale, dora din careva concurentia au fostu numai simplaminte substernuti, — și pe acel'a ilu și denu-mesce.

Nu se póte negá, că cu cátu mai multe cualificatiuni literarie are unu competentu la protopresviteratu pe langa meritulu pe terenulu eclesiasticu de stat. org. §. 53 eschisivu pretinsu, cu atáta mai funduta-i va fi, ar trebui se fia, preferința și denumirea; deci ordinatiunea consistoriului aradanu, **) ca recurentele se aiba sciința juridica, séu barem 8 clase, cu atáta mai pucinu se vede justificavera, căci slabesce dispusetiunea §-lui citatu; apoi din esperintia scimu, că multi cu clase, pe terenulu eclesiasticu, cu moralitatea stau departe dupa altii fora testimonie de clase. ***)

Altcum, deca ordinatiunea in locu de sciința juridica ar pretinde sciința medicala, ar aratá ratiune barem in privința poporului, căci preotulu e pururea in si cu poporulu, in casuri urgente periclitandu-se viétia, ar sucurge cu sfatu pana ce ar veni ajutoriu, in care consideratiune nu vine sciința juridica, și dóra din asta causa unii membri, cari au obiectatu și spriginitu ordinatiunea, mai tardiu singuri au recunoscutu că ordinatiunea amintita ar fi pripita, și treb'a alterata.

Ore casurile aci insirate și altele mai multu séu mai pucinu asemene, vedescu scadere in stat. org. séu o abateré, efectuire mai multu decâtu gresita?

I. Arcosi.

(Va urmá.)

La nascerea Domnului.

Cu frica ddieésca apropiendu-ne plini de placuta curiositate de eslele unui simplu coperisiu la marginea satului Vitleemu maritu de profetulu anunciatoriu: „Tu Vitleeme cu nimicu esti mai pucinu felicitatu decâtu orasiel' lui Israilu, căci din tine va esi Salvatoriulu-Messi'a celu acceptatu“ — vomu adá pre celu vestitu si de profetulu Avacumu: „Va descinde Domnulu din ceriu, asemenandu-se ómeniloru va umblá cu densii“ și inca de pastori ca martori oculari, pre celu promisú Evei de Tatalu cerescu, pre celu ante de lucéferu din Tatalu nascutu, Mantuitoriulu lumei Isusu menitu pentru stergerea peccatului ereditu dela strabanii Adamu și Ev'a, — care pentru iubirea nesplicabile catra omenime, nu s'a rusinatu a se dediosi — a se nasce ca omenii și inca in eslele unui simplu coperisiu. —

Omulu fiindu in marire a peccatuitu, fiulu Tatalui cerescu dediosindu-se a stersu peccatulu.

De aci se nasce intrebarea problematica, că deca dieitatea din indemnulu marei iubiri catra omenime si-propuse absolvarea aceleia de catenele peccatului strabanu, și aducerea luminei in tenebr'a legei umbraria, cum o vedemu adi implinita ante de timpu — precum prin cuventu a creatu universulu și prin a omului limitata minte necuprinsa putere lu-sustiene, nu ar fi potutu ore prin unu singuru cuventu sdranciná acelu intunecosu și rece maru, care instrainase posteritatea peccatitoriloru de la sinulu de binevoitoriului parinte, cerescu, fora a se fi aplecatu și dediositu prin inpartesirea de dorerile și slabitiunile omenesci? —

Muierea (Ev'a) a adusu peccatulu in lume, a voitú Ddieu, ca era prin o muere se se aduca mantuirea in lume, si-acést'a éta-o in eslele unui coperisiu ne bagatu in séma. —

Pentru rescumperarea unei realitati indetorate se recere garantia fidejusiune adeca cu bani ingreuetá cu bani rescumperata.

Omulu fiindu in stare de marire, prin neascultare a aruncatu velulu intunecosu alu peccatului asupr'a intregéi omenime, a trebuitu ca asemene omulu prin firmitate de caracteru neaplecatu la slabitiuni omenesci se stérge macul'a ce negrise intrég'a posteritate a neascultatoriloru strabanii Adamu și Ev'a.

Cu ce mesura mesurati cu aceea vi se va mesurá. Omulu insielatu prin sierpele prefacutu peccantuindu se supuse mórtej; Isusu asemenanduse omului, asemene prin prefacere a frantu puterea mortii.

**) Este decisu sinođalu.

***) Acést'a nu comprobéza cu atáta mai pucinu garantéza moralitatea-celoru fora de clase.

Red.

Red.

Diu'a de veselia sufletesca, care ne pune in stare a trece din intunerecu la lumina si din morțe la viața eta-o pentru totu crestinulu.

Adi s'au implinitu cele vediute de profeti si vestite ante cu sute de ani, diu'a acceptata cu ferbinte dorintia de intrég'a omenime, de popórele ce geméu sub jugulu greu a pecatului comunu ereditu de la strabuni.

Dorintia generale se vede implinita adi in prunculu nascutu in esle din fetiór'a curata: „incheperea inchisa, in care nime a intratu nici va intrá afara de Domnulu Ddieulu lui Israilu“ si cartea sigilata data in man'a celui ce scia carte dicendu-i-se: cetesce! va raspunde, „cá nu póte, cáci este sigilata.“

Prodanu.

Macedo-romanii si espeditiunile cruciate.

Vechiulu pamentu alu Palestinei, teatrulu fapteloru si eveniminteloru de mare insemnatate, unde salvatoriulu lumei a imbracatu corpu omenescu; gradin'a Getsimanei, Golgot'a unde a moritu Mantuitoriulu ca se ne rescumpere din robia, pecatului si a mortii, si se ne deslege de blastemulu stremosiescu; mormentulu in care trei dile a fostu jacutu fiulu lui Dumnedieu, de asupr'a carui'a mam'a lui Constantinu celu mare, religiós'a Elen'a a redicatu o templa frumós'a in onórea Mantuitoriului; pamentulu minuniloru, acelu pamentu roditoriu, in care prim'a óra s'a semnatu samenti'a neperitória a crestinismului si de unde prin dumnediescii Apostoli s'a latitu pre tóta faci'a pamentului, — in timpurile vechi cu o putere nespusa atrageau omenimea, care din tóte partile pre unde numai strabatusera radielle credintiei celei mantuitorie — in cete numeróse peregrináz spre a vedé locurile acele sante, unde a petrecutu si invetiatu Mantuitoriulu; unde a patimitu si moritu pentru pecatele ómeniloru si unde a plinitu actulu rescumperarei neamului omenescu. —

In seclii cei dintai ai crestinismului, candu inca crestinatatea crá espusa inforatórielor persecutiuni venite dela Imperatii romani, crestinii erau impedeati de a cercetá locurile cele sante; dupa ce in sa luminá cea binefacatória a religiunei crestinesti a inceputu a luminá mintea popóreloru; dupa ce cuventulu celu adevveratu a lui Ddieu a prinsu radacini prin tóte clasele omenimei si a strabatutu pana la inim'a Imperatoriloru romani, dupa ce marele Imperatu crestinu Constantinu petrunsu de adevverulu doctineloru celoru mantuitorie, decretá religiunea crestina de religiune a statului si dupa ce zelosii invetiatori a credintiei adevverate ne impedeati ca mai nainte, ci ajutati si din partea statului — au plantatu religiunea crestina si prin cele mai indepartate parti ale pamentului, si printre popórele barbare, numerulu crestiniloru, cari peregrinau si se asediau in Palestin'a, crescea pre tóta diu'a.

Catra mediuloculu seclului alu VII-le Palestin'a devenindu sub domnia Arabiloru, crestinatatea de acolo se vediu lipsita de parintesculu scutu alu Imperatoriloru romani resariteni si impedeata in cátrva de a caletori la pamentulu santu. Totusi sub domnia Arabiloru, crestinii Palestinei se bucurau de unele favoruri in privintia maestriiloru si a negutiatoriei si se poteau folosi de limb'a si religiunea loro, numai cátu Islamului nu i erá iertatu a vorbi in contra. —

Insa pe la anulu 1075. ocupandu Turcii seldschuchidi pamentulu santu, sórtea crestiniloru sub domnia acestoru pagani deveni de totu trista, si religiunea crestina in periclu de a se stangete cu totulu. Eresulu lui Mahumedu, — care si luá inceputulu pre la anulu 622. d. Cr. séu dela fug'a lui Mahumedu din Mecca in Medin'a, — acestu poporu, dispunendu de braciele popóreloru fanatisate de aventurosulu Mahumedu, voiá alu introduce prin puterea armeloru pre unde numai ajungea cu devastarile sale. Vaietele si suspinele de dorere si desperare a crestiniloru din Palestin'a trecandu preste munti si mari au petrunsu la audiulu si inim'a papiloru si domnitoriloru crestinu din Europ'a. Barbatii Petru de Amien si mai apoi Bernardin, cari in persóna s'au convinsu de suferintiele crestiniloru din Palestin'a, rentorcanduse in Europ'a si cersindu ajutoriu dela Papii cei cu influintia in acele timpuri, precumu si dela domnitorii catholici ai Europei apusene, pre totu loculu pre unde amblau, descriau cu colorile cele mai triste sórtea crestiniloru din Palestin'a si indemnau popórele pentru a apucá armele in contr'a Turciloru si in favorulu crestiniloru din resaritu. Strigarile dupa ajutoriu, indemnarea de a luá arme, avú efectulu doritu; cáci in sinodulu dela Clermontu lumea catholica decise a eliberá cu arm'a pamentulu santu din man'a Turciloru, si asia la anulu 1096 se incepura espeditiunile cruciate, cari tienura doi secli.

Trebue in sa sciutu, cá scopulu acestoru espeditiuni nu a fostu numai liberarea pamentului santu si mantuirea crestinatatii

din Palestin'a, ci totu odata a fú latirea puterei papale in resaritu, si infestarea crestiniloru de religiunea resaritena.

Decumva Papii, cari in acele timpuri erau datatori de tonu in Europ'a apusena, si conducetori ostiloru cruciate, aveau numai scopulu de a luptá pentru intesulu intregi religiuni, atunci scopulu loro s'ar poté numi nobilu si maretiu; dar' deca privimu in Istoria timpuriloru de atunci, si cunóscemu diferentiele dintre apusu si resaritu, devenu la aceea adevverata convingere, cá ei pre langa a luptá in contr'a paganiloru si-au propusu a luptá si in contr'a resariteniloru si a slabi Imperiulu romanu resaritenu, acestu scutu alu religiunei resaritene.

Poft'a de o domnia absoluta peste intrég'a biserica crestina — a Papiloru a facutu de conducetorii ostiloru cruciate, cu armele ce trebuéu a fi destinate pentru Turcii pagani, pentru inimicii comuni ai crestinatatii, au istatu si poporatiunea crestina resaritena. — Aceea se vede dacolo, cá cruciatii in calea loro catra resaritu prin provinciile aperiului resaritenu, au comisu rapiri si predari ce nici decátu convine cu caracterulu unor cavaleri, cari indemnatii de stiulu religiosu si de interesulu generalu alu crestiniloru, si-au propusu unu scopu maretiu: scopulu de a eliberá pamentulu santu din jugulu celu greu a Turciloru pagani. —

Planurile Papiloru celor cu influintia la domnitorii apuseni se dau pe facia in a IV-a espeditiune cruciata, in care cruciatii si-au intorsu armele in contr'a Imperiului resaritenu si in locu de a versá sange paganu pe tiemurii Iordanului, la Acre, Edessa si Damascu, au facu a se versá sange crestinu la Constantinopolu si Adrianopolu.

Acésta espeditiune a arei eroi de felu nu au vediutu Palestin'a, s'a inceputu la anu 1202. —

Fiulu lui Isacu Angel spre a castigá ajutoriu pentru repunerea tatane seu orbitu si lipsitu de tronulu imperatescu, sciindu cá in Itali'a sub conducerea lui Balduinu de Flandria sunt adunati o multime mare de cavaleri cruciati, a mersu in curtea Papei si cadiendu a pitiórele lui Inocentiu alu III-le prin multe promisiuni la scutu pre Pap'a a-i dá acésta óste pentru a repune pre tatal seu in scaunulu de domnia.

Cruciatii, plini de poa de dobanda, plecara spre Constantinopolu si in anulu 1204 u si ocupara predandu, gefuindu si ruinandu cele mai frumós monuminte ale clasicului evu vechiu. Vediendu-se cruciatii in posesiunea Constantinopolului si alegendu-si Imperatu pre Balduinu, voira a-si estinde domnia si preste acele provincii, cari candu s'au tienuta de Imperiulu resaritenu.

In executarea acesti planu in sa dadura de pedeci, intimpinara resistintia puternica Poporulu romanu din Dacia aureliana otelitu prin desele lupte portate cu totu felulu de popóre. in legatura cu poporulu ilgaru, cu care sórtea lu impreună si comuniunea de interese si infrati, precumu in eluptarea independintiei politice de cea Imperiulu romanu resaritenu asia si acumu pasira la olalta contr'a acestei pretensiuni arogante a papistiloru si se opuseru cu tóta barbatia planuriloru de cucerire a cruciatiloru. — Marele Ioanitiu regele romano-bulgaru prin luptele reportate supr'a cruciatiloru puse capetu planuriloru apuseniloru incuitti in Constantinopolu si-i lipsi inca si de Imperatoriu prindindu pre Balduinu in lupta. Luandu scire despre acésta Inocentiu III-lea Pontificele Romei, scrise intr'unu tonu magulitoriu lui Ioanitiu, i aduse aminte de origiunea sa romana si a poporulu seu; luá indemná, cá precumu e unitu prin sange cu Roma sia se se unesca si prin religiune; i promise cá-lu va incoroná prin tramisii sei papali, si totu odata lu rogá a eliberá pre Balduinu. Insa acest'a murise acumu in prinsóre la Ioanitiu. — Inocentiu nu poté scóte nimica la cale prin acestu pasiu alu seu. Istoria nu ni spune, cá Ioanitiu a fostu incoronatu de tramisii Papei; ér poporulu macedo-romanu totu deuna pana in diu'alle astadi in butulu tuturoru contrariiloru religiunei sale, a ramasu credintiosu credintiei sale stremosiesci. —

Dupa o domnia de 57 de ani Mihaiu Paleologulu la anulu 1261 puse capetu dmniei apuseniloru in resaritu. —

Acest'a fú rezultatulu espeditiunei a IV-a cruciate. —

Teodora Pelle, teologu de curs. III.

Hirotonirea intru arhieru a Ilustratii Sale Domnului alesu episcopu diecesanu alu Arodului Mironu Romanu — precum am intelesu — se va efeptuá in 13/25 Ianuariu 1874.

Diu'caus'a serbatoriloru scóterea nuse-rului de facia sa intardiatu pucinu.